

Fagrapport Landskap

Konsekvensutredning for opprusting og utvidelse av Aura kraftverk

Revisjonshistorikk

Rev	Dato	Beskrivelse av endringen	Utarbeidet av	Kontrollert av	Godkjent av
1	06.01.2025	Første utkast	Audun B. Fjeldheim	Ekstern KS	
2	13.01.2025	Andre utkast, revidert etter tbm. Statkraft, samt intern sidemannskontroll	Audun B. Fjeldheim	Ekstern KS / Vibeke Lokøy	Ole Kristian Bjørstad
3	17.01.2025	Endelig versjon	Audun B. Fjeldheim	Ole Kristian Bjørstad	Ole Kristian Bjørstad

Innholdsfortegnelse

Sammendrag	1
1 Rammer for utredningen	3
1.1 Hva er en konsekvensutredning?	3
1.2 Bakgrunn for prosjektet	3
1.3 Tiltaksbeskrivelse	3
1.4 Nullalternativet (referansesituasjon)	4
1.5 Utredningskrav for landskap	4
2 Metode og faglig grunnlag	5
2.1 Metodikk for konsekvensanalyse	5
2.2 Definisjon av fagtema og registreringskategorier	7
2.3 Influensområde og inndeling i delområder for landskap	7
2.4 Overordnede føringer	7
2.5 Kunnskapsgrunnlag	8
2.6 Usikkerhet	9
3 Beskrivelse av landskap i influensområdet	10
3.1 Delområde LARK 01 Holbu:	11
3.2 Delområde LARK 02 Øvre Litldalen:	13
3.3 Delområde LARK 03 Nedre Litldalen:	15
3.4 Delområde LARK 04 Gaudalen:	17
4 Vurdering av verdi, påvirkning og konsekvens	19
4.1 Vurdering av verdi, påvirkning og konsekvens	20
5 Samlet konsekvens for landskap	29
6 Skadeforebyggende tiltak	30
6.1 Forutsatte tiltak	30
6.2 Foreslåtte tiltak	30
Referanser	31

Vedleggsliste

Vedlegg 1: Verditabell

Vedlegg 2: Påvirkningstabell

Sammendrag

Hovedkonklusjon for fagtema Landskap

Utredningen er bygget opp slik at hvert delområde beskrives for seg. Verdi, påvirkning og konsekvens presenteres for hvert delområde.

Det er satt en samlet vurdering for fagtema landskap, men det er viktig å se konsekvensene for hvert delområde for seg, ettersom utbyggingen er planlagt med tiltak på flere steder med relativt store avstander. Det vil være svært uheldig å «utjevne» konsekvensen for Gaudalen av at konsekvensene er mindre for øvrige delområder.

Konsekvens for fagtema Landskap vurderes slik:

Delområde	Alt 0	-
LARK01 Holbu		Noe konsekvens for delområdet
LARK 02 Øvre Litldalen		Noe konsekvens for delområdet
LARK 03 Nedre Litldalen		Ubetydelig konsekvens for delområdet
LARK 04 Gaudalen		Middels konsekvens for delområdet
Samlet belastning		Middels negativ konsekvens
Begrunnelse for samlet belastning		Ett delområde har konsekvensgrad middels (2 minus øvre), to har noe konsekvens og ett delområde har ubetydelig konsekvens. Den samlede vurderingen styres av konsekvensen for høyeste konsekvensgrad. Det er vurdert som svært viktig å unngå å «utjevne» konsekvensen for delområde 04 Gaudalen av at de øvrige delområdene har lavere konsekvens.

Bakgrunn for utredningen

Tiltaket er utredet etter metode M-1941, utarbeidet av Miljødirektoratet. Det er definert til sammen 4 delområder for landskap.

Som en del av Statkrafts konsesjonssøknad for opprusting og utvidelse av Aura kraftverk, er det gjennomført en konsekvensutredning for å vurdere påvirkningen på landskapet. Det er laget egne konsekvensutredninger for kulturminner og kulturmiljø, naturmangfold mv., som bør sees i sammenheng med denne utredningen.

Utredning av landskap handler om en helhetlig, romlig og visuell vurdering av alle aspektene et landskap består av, og sammenhengen mellom komponentene i dette landskapet, samt områdets eller tiltakets forhold til omgivelsene.

Utrednings-/influensområdet er bestemt etter befaring av utreder og omfatter områder hvor nye tiltak kan visuelt påvirke landskapsbildet, både ved nær- og fjernvirkninger.

Konsekvensanalyse for Landskap

Delområdene er svært forskjellige og representerer ulike verdier avhengig av det landskapsmessige innholdet. Både inngrepsgrad, naturvariasjon, særpreg og sammenhenger utgjør viktige verdier i de respektive områdene. I tillegg er tilhørighet/identitet vesentlig for verdisettingen.

Landskapet påvirkes i all hovedsak av nyetablering og utvidelse av tipper/deponi, og til en viss grad av portalområder/påhugg for nye tunneler. Synlighet og formgivning vil følgelig være de mest sentrale påvirkningsfaktorene. For Gaudalen vil også fragmentering og tilhørighet ha påvirkning på landskapet.

Skadeforebyggende tiltak

Etablering av nye, og utvidelse av eksisterende tipper utgjør de klart viktigste påvirkningene på landskapet. De viktigste skadeforebyggende tiltakene vil følgelig være å dempe disse virkningene, noe som gjøres best ved god terrengforming og påfølgende revegetering.

Det førstnevnte gjøres best ved å etablere gode 3D-modeller, hvor man kan teste ulike utforminger og vurdere hvordan de vil komme til syne fra ulike vinkler og avstander. Modellene kan tilpasses fortløpende, når man får bedre kontroll på faktiske mengder/volum.

Videre vil revegetering være sentralt, med utleggelse av vekstmasser i overflaten. Stedvis kan det være dårlig tilgang på masser, så man må følge gode planer for dette fra første spadetak. Samtidig kan selv små mengder gi gode resultater på sikt.

Det forutsettes at de ovennevnte skadeforebyggende tiltakene gjennomføres.

Midlertidige anleggsveger har og en påvirkning, men det forutsettes at disse fjernes umiddelbart etter bruk og at opprinnelig terreng tilbakeføres og revegeteres. Alle veger som etableres legges skånsomt i terrenget og man må tilstrebe å unngå sprenging mv., for ikke å få skader i terrenget som det er vanskelig å reparere / tilbakeføre.

Vurdering av usikkerhet

Det knyttes noe usikkerhet til tiltaket med tanke på mengder ifm. masseuttak, som kan påvirke endelig størrelse og utforming av tippene. Det gjelder også tilgang på vekstmasser, noe som har betydning på hvor vellykket revegeringen vil bli.

1 Rammer for utredningen

1.1 Hva er en konsekvensutredning?

Konsekvensutredninger skal sikre at hensynet til miljø og samfunn blir synliggjort ved utarbeidelse av planer og tiltak. Kunnskapen fra konsekvensutredningen skal legges til grunn for valg av alternativer og ved detaljutforming av de planlagte tiltakene. Konsekvensutredningen inngår i beslutningsgrunnlaget for de myndighetene som skal avgjøre om en plan eller et tiltak kan gjennomføres og på hvilke vilkår.

Konsekvensutredningen skal omfatte alle fagtemaer som kan bli påvirket og gi vesentlige virkninger for miljø og samfunn. Utredningene for de ulike fagtemaene kan skrives samlet i en felles rapport eller deles opp i egne fagrapporter for de enkelte fagtemaene. Konsekvensene for de ulike fagtemaene skal sammenstilles og det skal fastsettes en samlet konsekvens av planen eller tiltaket for miljø og samfunn.

Formålet med delutredningen for fagtema landskap er å skaffe kunnskap om hvilke virkninger det planlagte tiltaket vil kunne ha for verdier innen fagtemaet.

1.2 Bakgrunn for prosjektet

Dagens Aura kraftverk ble satt i drift i 1953. Kraftverket har gjennom 2000-tallet vært gjennom omfattende rehabilitering, og er derfor generelt i god teknisk stand. Likevel er det nå relativt kort gjenværende levetid på flere sentrale elektriske og mekaniske komponenter.

Osbu kraftverk fra 1958 har også relativt kort gjenværende levetid på flere sentrale komponenter. Drift og vedlikehold av kraftverket er utfordrende fordi stasjonen ikke har veiforbindelse i vinterhalvåret.

Inntak og vannveier ble bygd for en kontinuerlig produksjon på 160 MW, og har derfor ikke kapasiteter tilpasset etterspurt produksjonsmønster. Holbuvatnet har liten magasinkapasitet og lite tilsig. Dette medfører begrensninger i Aura kraftverk, som er avhengig av kontinuerlig drift av Osbu kraftverk. Videre står kraftverkene foran større rehabiliteringer av blant annet inntak og rørgater. Det kreves omfattende reinvesteringer for å sikre videre drift og dagens produksjon i Aura kraftverk og Osbu kraftverk.

Samtidig har Statkraft konkludert med at dagens vannressurs i vassdraget kan utnyttes bedre uten å ta inn nytt vann eller å øke reguleringen. Magasiner med store reguleringer og utløp rett til fjorden gjør at det ligger godt til rette for å bygge et kraftverk med vesentlig større effekt enn dagens Aura kraftverk.

1.3 Tiltaksbeskrivelse

Tiltaket innebærer bygging av nytt Aura kraftverk for å erstatte dagens Aura kraftverk og Osbu kraftverk, som i dag utnytter fallet mellom Osbuvatnet og Sunndalsfjorden.

Det drives ut nye vannveier i fjell med nytt inntak i Osbuvatnet, justert plassering av bekkeinntakene i Reinsvasselva og Langdøla, og nytt utløp til Sunndalsfjorden ved Hammerkaia. Lokaltilsig til Holbuvatnet, som i dag utnyttes i Aura kraftverk, pumpes opp til Osbuvatnet for fortsatt utnyttelse i et nytt Aura kraftverk. Pumpingen skjer ved etablering av Holbu pumpe mellom dagens tilløpstunnel og ny tilløpstunnel.

Ny kraftstasjon får adkomst fra Krokvollen i Litldalen og nettilknytning på 132 kV nivå direkte til Statnetts planlagte nye nettstasjon på Krokvollen. Tunnelstein blir lagt i eksisterende deponier i fjellet, i nytt deponi i Holbuvatnet, et mindre deponi i Gaudalen og i eksisterende massetak i Sandlia i Litldalen. Planene medfører nye tunneltverrslag i fjellet og opprusting av dagens anleggsveier der dette blir nødvendig. Det er i liten grad behov for etablering av nye veier, og planene medfører ingen nye kraftlinjer. Etablering av nytt svingesystem er planlagt via nytt tverrslag og midlertidig vei inn i Gaudalen.

Tiltaket innebærer nedleggelse av driften i dagens kraftverker. Det er ikke planlagt nye reguleringer. Det er heller ikke planlagt tiltak i dagens damanlegg.

For mer detaljert beskrivelse av dagens kraftverker og nytt Aura kraftverk vises det til kap. 2 og 3 i konsesjonssøknaden, samt arealbruksplanene i konsesjonssøknaden.

1.4 Nullalternativet (referansesituasjon)

Nullalternativet er forventet situasjon i influensområdet, dersom de planlagte tiltakene ikke blir gjennomført. Det tar utgangspunkt i dagens miljøtilstand og beskriver den mest realistiske utviklingen i utredningsområdet. Nullalternativet er sammenligningsgrunnlaget for vurdering av påvirkning og konsekvens (nullalternativet har per definisjon konsekvensen 0). Nullalternativet inkluderer vedtatte planer og tiltak innenfor influensområdet for prosjektet.

Som beskrevet i kap. 1.2, har Osbu kraftverk og dagens Aura kraftverk behov for større rehabiliteringer om ikke nye Aura kraftverk blir realisert. Det vil kun bety arbeid med allerede eksisterende anlegg, men ikke behov for nye tiltak i områder som ikke er berørt i dag. For alle ikke-prissatte fag vil nullalternativet for prosjektet derfor tilsvare opprettholdelse av dagens situasjon, med naturlig utvikling, herunder vegetasjonsutvikling og naturlige suksesser og prosesser som sakte, men sikkert endrer landskapet og natur- og kulturmiljøet.

1.5 Utredningskrav for landskap

Aura II kraftverk er et opprustings- og utvidelsestiltak (O/U-tiltak) som er unntatt krav om utarbeidelse av melding med utredningsprogram. Statkraft ønsket likevel å utarbeide et utredningsprogram for å sikre at konsekvensutredningen skal dekke alle tema på en så god måte som mulig.

Utredningsprogrammet ble utarbeidet med utgangspunkt i NVEs mal (NVE, 2013), men med prosjektspesifikke justeringer og lagt ut på Statkrafts nettsider i mai 24. Det ble også sendt til de mest aktuelle instansene for uttalelse. Det kom inn en rekke høringsuttalelser fra ulike instanser (myndigheter, frivillige organisasjoner og privatpersoner).

Utredningsprogrammet for fagtema landskap er gjengitt under:

Landskapsmessige konsekvenser i tilknytning til de enkelte anleggsområdene beskrives og visualiseres ved bruk av kart, billedokumentasjon og tegninger.

Utredning og kartlegging av landskap skal gjøres i henhold til Miljødirektoratets veileder M-1941. Den vil beskrive landskapet i områdene som blir påvirket av tiltaket, både på overordnet og mer detaljert nivå. Utredningen skal inkludere både natur- og kulturhistoriske dimensjoner ved landskapet, og for øvrig samordnes med og ses i lys av utredningen for kulturminner/ kulturmiljø.

De overordnede trekkene ved landskapet beskrives i henhold til NiN-landskap. Beskrivelsen skal ha en detaljeringsgrad tilsvarende underregionnivå eller mer detaljert.

Utredningen skal få frem konsekvensene av tiltaket på landskapet og landskapsopplevelsen i anleggs- og driftsfasen. Det skal legges vekt på å beskrive konsekvensene for verdifulle og viktige områder og innslag i landskapet. Inngrepene med størst landskapsmessige virkning skal visualiseres. Det skal vises på kart hvilke landskapsrom som blir påvirket.

God dialog med kulturmyndigheter vil være sentralt i videre planlegging, og det kan være aktuelt å se på avbøtende tiltak som f.eks. tilrettelegging/formidling av deler av kulturlandskapet (KULA).

Det skal gjøres en konkret vurdering av tiltakets virkninger for store sammenhengende naturområder med urørt preg. Dette kan gjøres som et eget tema og/eller inngå i vurderingen av andre temaer der det er relevant. Det skal legges vekt på å beskrive eventuell fragmentering eller brudd på kontinuitet i områder som er sammenhengende i dag. I arbeidet med utredningen skal det tas utgangspunkt i INON-kart fra Miljødirektoratet.

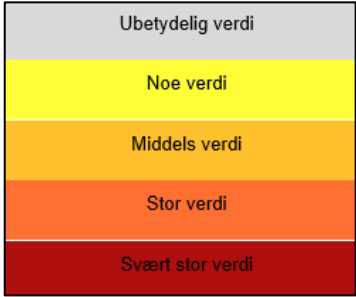
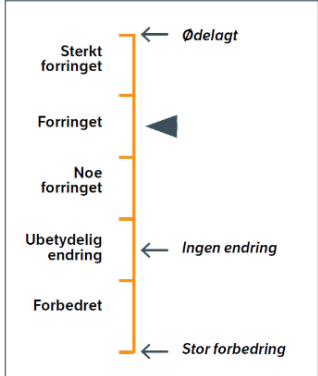
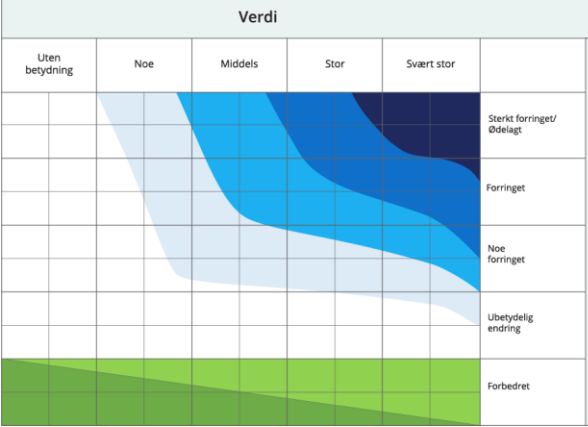
Mulige avbøtende tiltak i forhold til de eventuelle negative konsekvensene som kommer fram skal vurderes, herunder eventuelle justeringer av tiltaket.

2 Metode og faglig grunnlag

2.1 Metodikk for konsekvensanalyse

Miljødirektoratets håndbok M-1941 for konsekvensutredninger for klima og miljø er lagt til grunn for konsekvensanalysen (Miljødirektoratet, 2023). I Tabell 2-1 er trinnene i metodikken for vurdering av verdi, påvirkning og konsekvens oppsummert. Nærmere detaljer om framgangsmåten finnes i håndboka.

Tabell 2-1 Trinnene i konsekvensutredningsmetodikken jf. Miljødirektoratets håndbok M-1941 for konsekvensutredninger for klima og miljø (2023).

Trinn	Illustrasjoner/tabeller/forklaringer
1 Inndeling i delområder Delområder defineres og avgrenses for å analysere hvor tiltaket får størst konsekvenser for det enkelte fagtema.	
2 Sette verdi på hvert delområde Delområder verdivurderes etter en femdelt skala fra ubetydelig verdi til svært stor verdi.	
3 Påvirkning Deretter vurderes det hvordan tiltaket påvirker de berørte delområdene. Påvirkningen skal vurderes opp mot referansesituasjonen (nullalternativet).	
4 Vurdere konsekvens for hvert delområde Konsekvensen for hvert delområde blir satt ved å sammenstille verdi og påvirkning vha. konsekvensvifta:	

Skala og forklaring:

Skala	Forklaring
Svært alvorlig konsekvens ---	Den mest alvorlige konsekvensen som kan oppnås for delområdet. Brukes kun for delområder med stor eller svært stor verdi.
Alvorlig konsekvens ---	Alvorlig konsekvens for delområdet.
Middels konsekvens --	Middels konsekvens for delområdet.
Noe konsekvens -	Noe konsekvens for delområdet.
Ubetydelig konsekvens 0	Ingen eller ubetydelig konsekvens for delområdet.
Noe/betydelig positiv konsekvens +/++	Forbedring (+) eller betydelig forbedring (++)
Stor/svært stor positiv konsekvens +++/>++++	Stor forbedring (+++) eller svært stor forbedring (++++). Brukes i hovedsak der områder med ubetydelig eller noe verdi får en svært stor verdøkning som følge av tiltaket.

2.2 Definisjon av fagtema og registreringskategorier

Utredning av landskap handler om en helhetlig, romlig og visuell vurdering av alle aspektene et landskap består av, og sammenhengen mellom komponentene i dette landskapet, samt områdets eller tiltakets forhold til omgivelsene. Utredningen omfatter faktorer fra andre fagtema, men setter ikke verdi på for eksempel turstier eller bygninger. Slike forhold fra andre fagtema settes inn i en helhetlig analyse av landskapet.

Kriterier for fastsettelse av verdi og påvirkning for fagtema landskap er listet opp i Vedlegg 1 og 2. Verdi og påvirkning kan nyanseres på en gradert skala innenfor hver verdi- og påvirkningskategori. Graderingen av verdi og påvirkning kan bidra til å justere konsekvensgraden opp eller ned ved sammenstilling i konsekvensvifta.

2.3 Influensområde og inndeling i delområder for landskap

Influensområdet er det området der midlertidige eller permanente virkninger forventes å kunne opptre. Dette definerer avgrensningen av konsekvensutredningen.

Influensområdet for landskap er det området hvor tiltaket/tiltakene vil være synlig fra, både nær- og fjernvirkning. Dette ligger til grunn for inndelingen i delområder for landskap, som vist i figur 2 under kap. 3.

2.4 Overordnede føringer

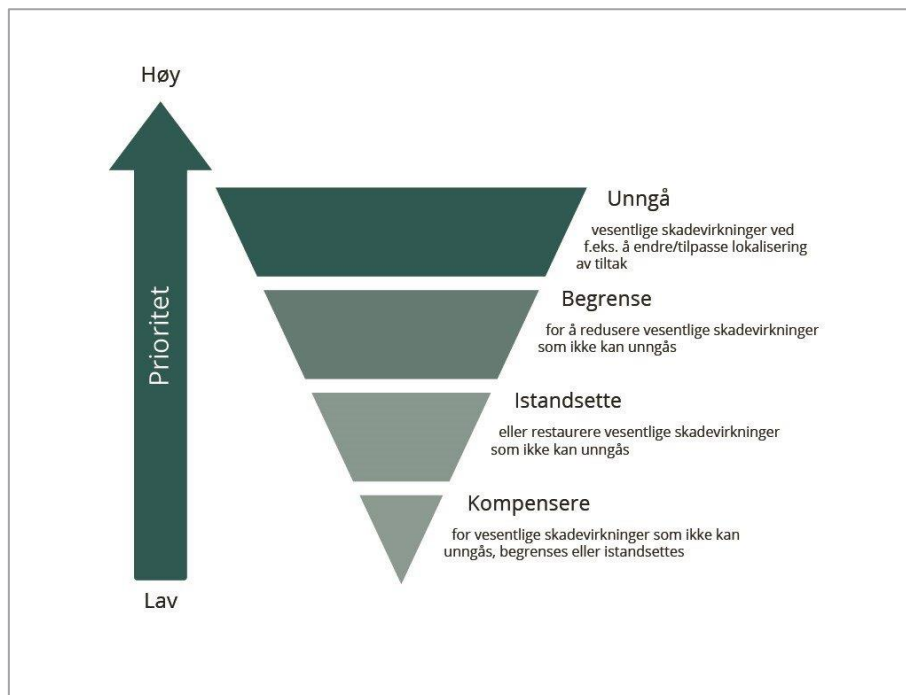
2.4.1 Plan- og bygningsloven med forskrifter

Plan- og bygningsloven kap. 14 gjelder for tiltak etter annen lovgivning enn plan- og bygningsloven, som kan få vesentlige virkninger for miljø og samfunn (Plan- og bygningsloven, 2008). Formålet med bestemmelsene er å sikre at hensynet til miljø og samfunn blir tatt i betraktning under forberedelsen av tiltaket eller planen, og når det tas stilling til om, og eventuelt på hvilke vilkår, tiltaket eller planen kan gjennomføres.

Konsekvensutredningsforskriften gjelder også for tiltak som behandles etter andre lover enn plan- og bygningsloven (Konsekvensutredningsforskriften, 2017). Konsekvensutredninger skal identifisere og beskrive det som kan bli påvirket og medføre vesentlige virkninger for landskap, i tråd med forskriftens § 21. De samlede virkningene av planer og tiltak i influensområdet som er gjennomført, vedtatt eller godkjent skal også vurderes.

2.4.2 Tiltakshierarkiet

Planer som legger til rette for utbygging skal som overordnet prinsipp i størst mulig grad unngå negative virkninger for miljø og samfunn (Konsekvensutredningsforskriften, 2017). I de tilfeller dette ikke er mulig, skal skaden begrenses, eller de ødelagte områdene skal istandsettes. Som siste utvei kan kompensasjon vurderes. Dette systemet blir omtalt som tiltakshierarkiet og skal ligge til grunn for arbeid med skadereduserende tiltak under planlegging, bygging og drift av et tiltak, jf. Figur 2-1.

Figur 2-1: Tiltakshierarkiet definerer de overordnede prinsippene for å forebygge skadevirkninger for miljø og samfunn i utbyggingsprosjekter (Miljødirektoratet, 2023).

2.4.3 Andre føringer for fagtemaet

- Landskapskonvensjonen

Den europeiske landskapskonvensjonen har mål om å verne, forvalte og planlegge landskap, og å organisere europeisk samarbeid på disse områdene. Konvensjonen omfatter alle typer landskap, som by- og bygdelandskap, kyst- og fjellandskap. Den handler om verdifulle landskap, ordinære landskap og landskap som kan trenge reparasjon.

Landskapet er i stadig endring. Konvensjonen tar ikke sikte på å hindre endringer, men å påvirke endringene i en retning som folk ønsker. Konvensjonen legger særlig vekt på landskapet der folk bor og arbeider, og der barn vokser opp.

- Naturmangfoldloven

Formålet med naturmangfoldloven er at naturen med dens biologiske, landskapsmessige og geologiske mangfold og økologiske prosesser tas vare på ved bærekraftig bruk og vern, også slik at den gir grunnlag for menneskenes virksomhet, kultur, helse og trivsel, nå og i fremtiden, også som grunnlag for samisk kultur.

2.4.4 Regionale planer

- Regional vassforvaltningsplan 2022-2027, Møre og Romsdal vassregion

2.4.5 Kommunale planer

- Kommuneplan for Sunndal 2020-2030, samfunnsdelen. Arealdelen vedtatt 06.02.2019.

2.5 Kunnskapsgrunnlag

- Utredningen tar utgangspunkt i landskapsbeskrivelsene i NIN
- Befaring av utreder, 2.-3.oktober 2023 og 29.august 2024.

- Kartstudier, ortofoto, 3D kommunekart og Google maps (3D og Street View)

2.6 Usikkerhet

Usikkerhet rundt kunnskapsgrunnlaget, kan knyttes til landskapets størrelse, og at det vil være svært omfattende med befaring av hele influensområdet. De mest relevante / brukte stedene å oppleve landskapet på er likevel befart, i tillegg til at lokasjonene for tiltak er befart. Det er lite som tilsier at konklusjoner ville vært annerledes om befaring var utført enda grundigere eller på andre tidspunkter/årstider.

3 Beskrivelse av landskap i influensområdet

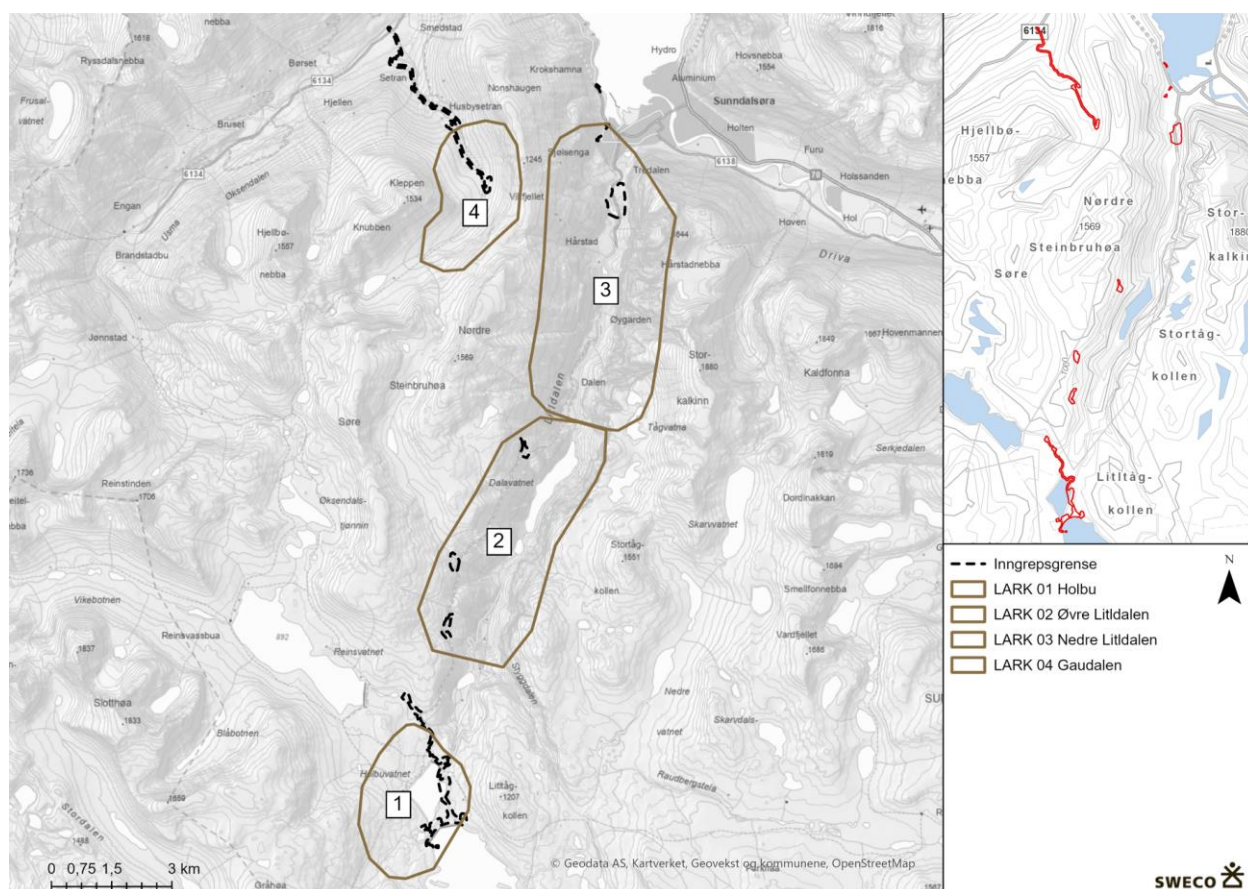
Prosjektområdet ligger i landskaps-hovedtypen innlandsdallandskap, ref. NiN-systemet, som beskriver ulike landskapstyper i Norge. Dallandskapet er igjen delt inn i en rekke grunntyper, hvor fem av disse er representert i prosjektområdet.

Generelle kjennetegn ved disse er at det er relativt åpne dallandskap, nedskåret fra omkringliggende åser og fjell. De er i liten grad preget av menneskelig aktivitet, bebyggelse og infrastruktur, selv om enkelte bygninger, veier, kraftledning osv. kan forekomme. Variasjonen ligger i om de er over eller under skoggrensen og hvor sterkt de er dominert av vann og vassdrag, skog eller bart fjell/blokkmark.

I det aktuelle prosjektområdet finner vi både bygninger, veier, steinfyllinger/tipper og annen infrastruktur knyttet til kraftutbygging. Disse ligger i hovedsak forholdsvis høyt i fjellsida på vestsida av Litldalen, fra Sunndalsøra til Holbuvatnet / Osbuvatnet, i stor grad sammenbundet av traseen for den gamle Aurabanen.

Mange av de gamle sporene er synlige fra dalbunnen, men er likevel ikke noe man lett blir oppmerksom på. Det er forholdsvis store avstander og store høydeforskjeller, så dette blir nokså små elementer i et ellers storslagent landskap dominert av høye topper og bratte fjellsider.

Store deler av området er allerede verdsatte landskap, med tilstøtende landskapsvernområde, nærliggende nasjonalpark og som del av Kulturmiljø og landskap av nasjonal interesse (tidl. KULA).

Figur 2 Delområder for landskap

3.1 Delområde LARK 01 Holbu:

Figur 3 Delområde 1 sett fra sør mot nord med Osbudammen i forgrunnen foran Holbuvatnet.

Dette er et relativt åpent dallandskap omgitt av middels høye åser og fjell. Området ligger sentralt til mellom dalførene Vakkerdalen-Litldalen og det mer åpne daldraget mellom Langvatnet og Reinsvatnet.

Holbuvatnet er det mest dominerende elementet i dette mellomstore landskapsrommet, som avgrenses av Holbuhaugen i nord, Gråhølægden i vest og Litltågkollen i øst. Nordenden av Osvatnet med dammen er en naturlig avgrensing sørover.

Området ligger over skoggrensen og er dominert av bart fjell, men inneholder også vegetasjonsdekte områder, typisk bestående av rabber, fjellheier, snøleier og myr.

Osbudammen og Osbu kraftverk er svært fremtredende byggverk, sammen med Holbudammen, anleggsveger og kraftlinjer/-master i tilknytning til disse. Dette er sentrale komponenter i det helhetlige fangst- og kraftlandskapet i Litldalen.

Figur 4 Illustrasjoner som viser Holbuvatnet ved HRV (høyeste regulerte vannstand). Eksisterende situasjon til venstre, ny situasjon med tipp/deponi til høyre.

Figur 5 Illustrasjoner som viser Holbuvatnet ved LRV (laveste regulerte vannstand). Eksisterende situasjon til venstre, ny situasjon med tipp/deponi til høyre

3.2 Delområde LARK 02 Øvre Litldalen:

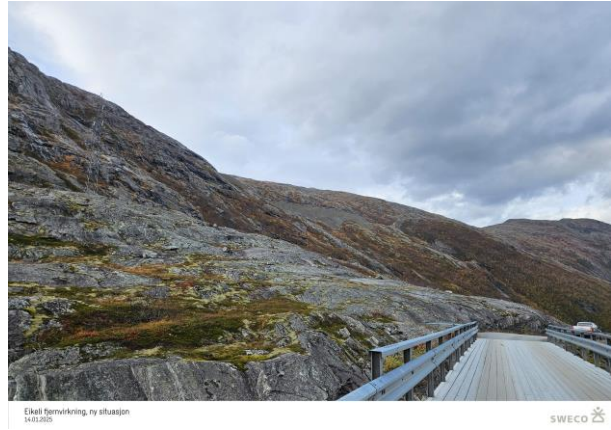
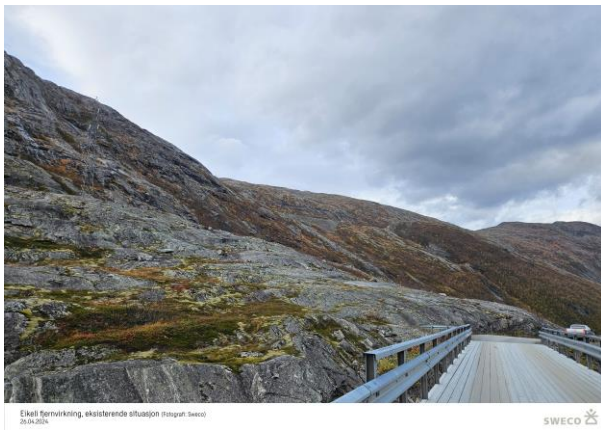
Figur 6 Delområde 2 sett fra Eikeli i sørvest. Dalavatnet ses i dalbunnen.

Området omfatter et trangt dallandskap, dypt nedskåret fra omkringliggende fjell. Dalavatnet er et dominerende landskapselement i dalbunnen, som ellers er nokså smal og definert av Litldalselva. Dalbunnen er preget av blokkmark, og spesielt dalens østside er svært bratt og rasutsatt, mens vestsida er noe slakere.

Vegetasjon i form av tett kratt og lauvskog kryper oppover dalen og opp i dalsidene, med gradvis overgang til lyngheier oppover mot toppene. Dette er med på å fremheve de vertikale dimensjonene i landskapet.

Landskapet er naturpreget, skapt og utviklet av naturlige prosesser og endringer, typisk av ras/skred og naturlig vegetasjonsutvikling.

Her finnes likevel noen tydelige spor av menneskelig aktivitet, spesielt med «linjeinngrepene» som går igjennom området. Aursjøvegen som snor seg oppover dalen og hårnålsvingene opp mot Hallarvatnet er det mest iøynefallende. Det går og en kraftlinje gjennom dalen, som blir spesielt tydelig der kraftgata har vært rydda for vegetasjon. I tillegg til dette er den gamle Aurabanen en tydelig linje i landskapet, høyt oppe i dalsida mot vest.

Figur 7 Foto som viser eksisterende tipp ved Eikeli til venstre, illustrasjon med utvidet tipp til høyre.

Figur 8 Foto av dagens tipp ved Eikeli til venstre, illustrasjoner av utvidet tipp til høyre.

3.3 Delområde LARK 03 Nedre Litldalen:

Figur 9 Nedre del av Litldalen, sett sørover fra Hårstadtippen.

Dallandskap som er svært dypt nedskåret fra omkringliggende fjell, fortsatt med bratte fjell mot øst, som er enda mer markante enn lenger oppe i dalen. Dalsidene er også her slakere mot vest.

Dalbunnen er bredere enn lenger oppe og også Litldalselva breier seg ut og er et dominerende landskapselement. Vegetasjonsbildet er til dels likt som for delområde 2, med forholdsvis tett vegetasjon, som tynnes ut oppover mot toppene.

Men dette delområdet er mer kulturpreget, med jordbruksareal på naturlige flater i dalbunnen og noe spredt bebyggelse, hovedsakelig i form av småbruk.

Kulturpreget blir gradvis mer dominerende jo lenger nord («ut av dalen») man kommer, og får etter hvert innslag av annen næring med bl.a. massetak, samt små byggefelt med eneboliger.

Figur 10 Foto av dagens tipp ved Eikeli, her vil dagens virksomhet videreføres.

3.4 Delområde LARK 04 Gaudalen:

Figur 11 Delområde 4 Gaudalen, utsikt mot nord

Dette er et relativt åpent dallandskap, nedskåret fra omkringliggende fjell. Dalbunnen markeres av elva som gradvis har erodert seg dypere ned igjennom dalen. Vegetasjon i form av kratt og småskog følger oppover langs elva i dalbunnen og kryper oppover i dalsidene. Dalen er ellers dominert av lyngheier og myrer, som går over i svaberg og mindre skredvifter opp mot toppene og fjellryggene som rammer inn delområdet.

Området er naturpreget, uten synlige spor av menneskelig aktivitet, og henger tydelig sammen med store områder uten inngrep videre innover mot fjellområdene i sør/sørvest.

Figur 12 Delområde 4 Gaudalen med utsikt mot sør, innover dalen.

Figur 13 Foto av dagens situasjon i Gaudalen til venstre, illustrasjon med deponi til høyre. Også vist omtrentlig trasé for midlertidig anleggsveg, samt påhuggsområde.

Figur 14 Illustrasjoner som viser ulike grader av revegetert deponi i Gaudalen.

4 Vurdering av verdi, påvirkning og konsekvens

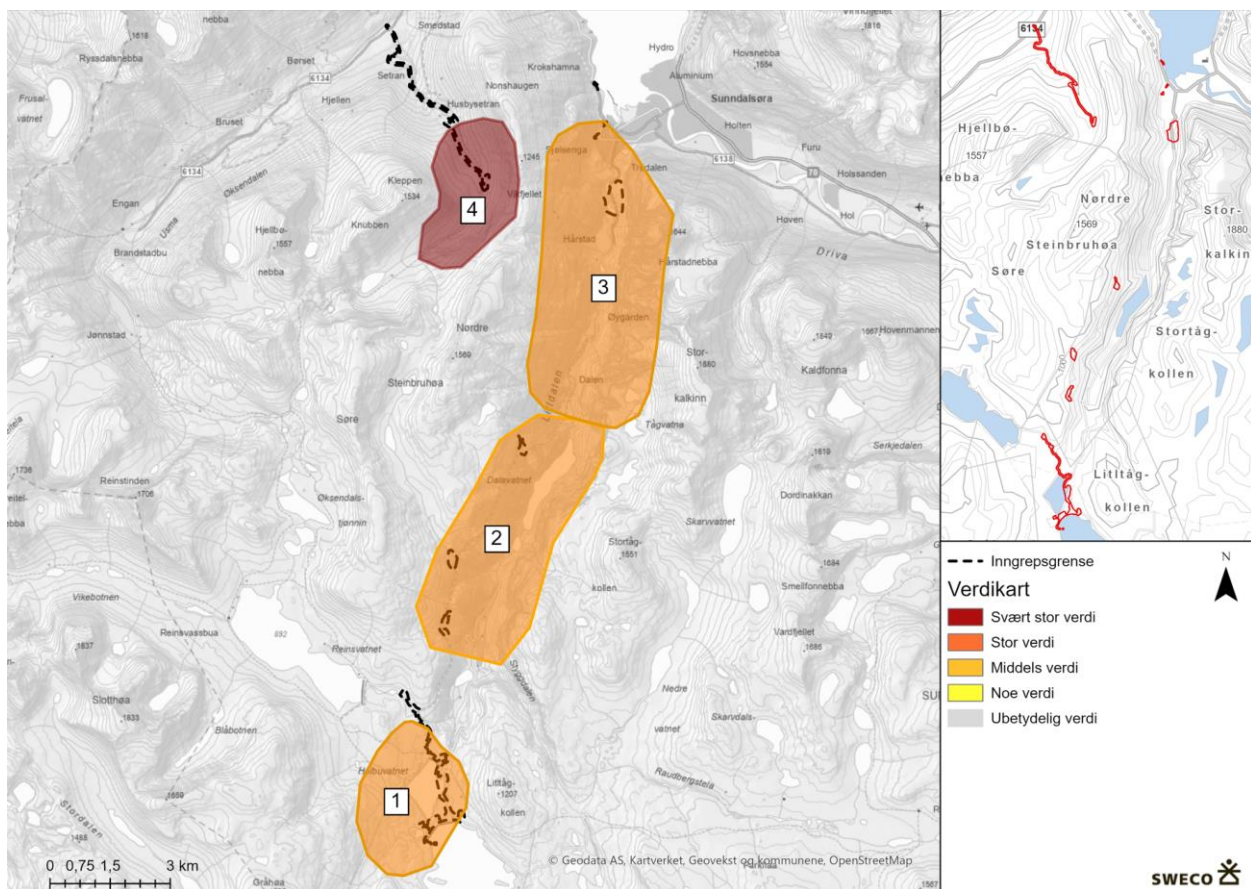
Konsekvensanalysen for delområdene er gjort i henhold til metodikken beskrevet i kap. 2. Konsekvensanalysen beskriver både permanente og midlertidige påvirkninger i anleggs- og driftsfasen. Virkninger i anleggsperioden blir imidlertid kun vektlagt i fastsettelsen av påvirkning for delområdet, hvis de gir varige endringer for landskap.

Influensområdet for Aura er delt inn i 4 delområder for landskap (LARK).

Tabell 4-1 gir en oversikt over de definerte delområdene for landskap innenfor utredningsområdet, samt verdisetting av disse. Figur 4-1 viser delområdene som er definert for landskap innenfor prosjektområdet. Mer detaljerte kart for hvert delområde er vist videre i kap. 4.

Tabell 4-1: Oversikt delområder for landskap (LARK) og deres verdi.

Delområdekode/-navn	Verdi	Registreringskategori
LARK 01 Holbu	Stor verdi	
LARK 02 Øvre Litldalen	Stor verdi	
LARK 03 Nedre Litldalen	Stor verdi	
LARK 04 Gaudalen	Svært stor verdi	

Figur 4-1: Oversiktskart som viser inndelingen i delområder for landskap (LARK) og deres verdi.

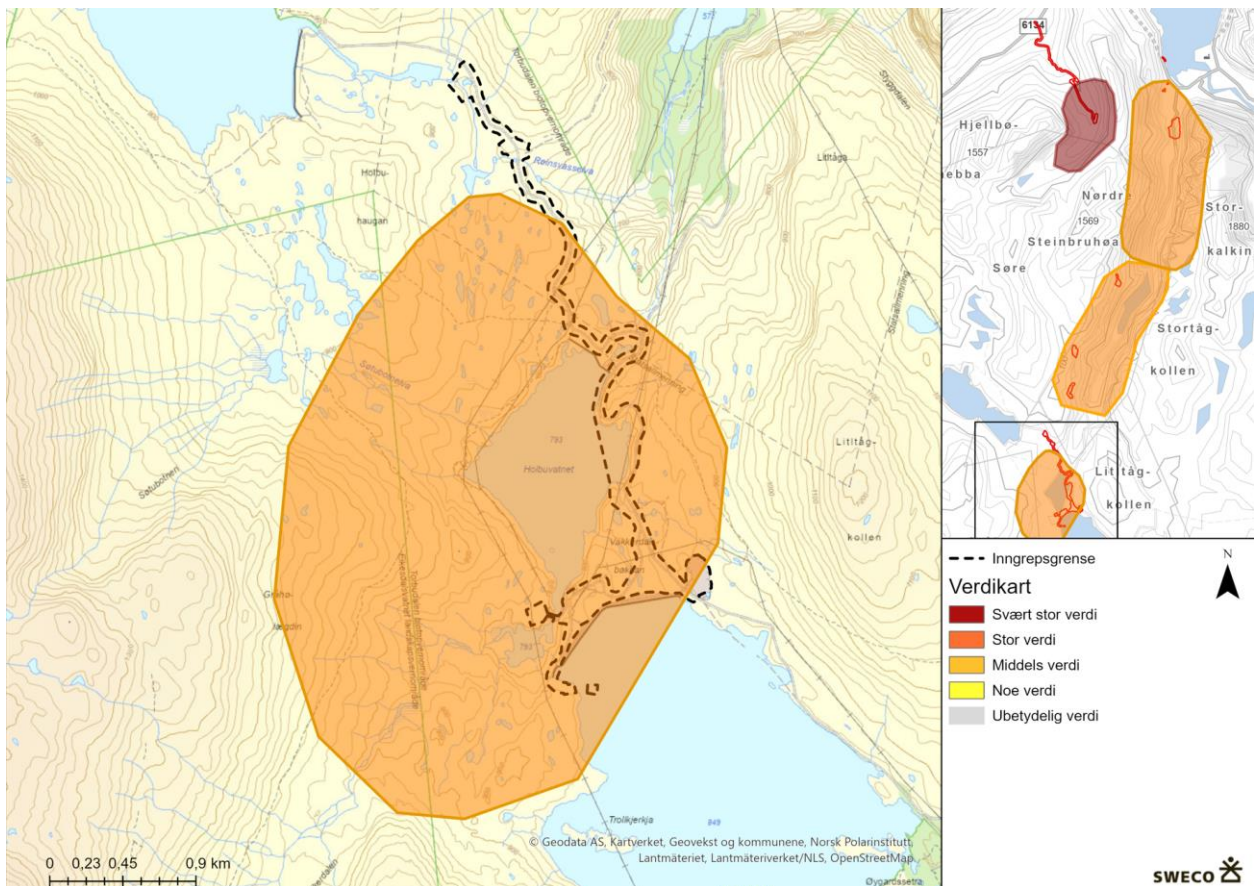
4.1 Vurdering av verdi, påvirkning og konsekvens

Delområde 1 og 2 ligger innenfor Litldalen fangst- og kraftlandskap, som er et kulturhistorisk landskap av nasjonal interesse (tidl. KULA). Delområde 3 har også til dels stor overlap med dette landskapet. Veileder M-1941 sier følgende om verdisetting av slike områder:

Delområder som omfatter hele eller deler av et KULA-område bør i utgangspunktet gis stor verdi. Men særlig der hvor et utredningsområde bare omfatter deler av et KULA-område kan utreder vurdere om det skal settes en lavere verdi. Dette må begrunnes godt, og det må komme klart fram hvorfor utreder har valgt en annen vurdering.

De nevnte tre delområdene er følgelig gitt *stor verdi*, og det er ingen åpenbare grunner til å endre på denne verdisettingen. Begrunnelse for valgt verdi er angitt i videre vurderinger for hvert delområde.

4.1.1 LARK 01 Holbu

Figur 4-2: Avgrensning og verdi for delområde LARK 01 Holbu.

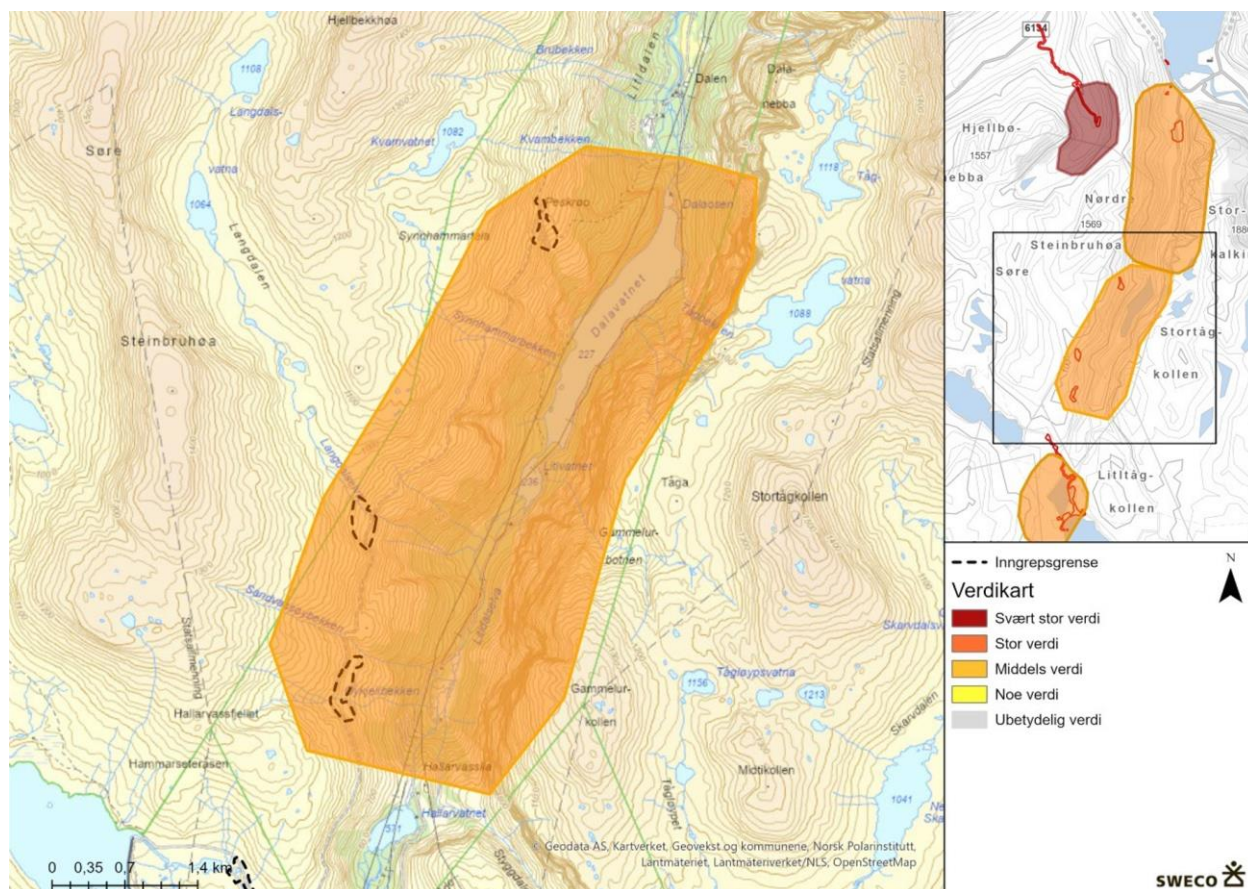
Tabell 4-2 sammenstiller vurdering av verdi og påvirkning til konsekvensgrad for LARK 01 Holbu

Tabell 4-2: Verdi, påvirkning og konsekvens for delområde LARK 01 Holbu.

Verdivurdering: LARK 01 Holbu				
Uten betydning	Noe verdi	Middels verdi	Stor verdi	Svært stor verdi
▲				
Omtale og verdibegrunnelse: De sentrale holdepunktene for verdisettingen er områdets sammenhenger og særpreg. Landskapet har tydelig sammenheng med historiske elementer, som er viktige i nasjonal sammenheng. Kraftutbyggingen preger landskapet, både med sine byggverk og med påvirkningen det får av vannstandsregulering. Osbudammen er det mest fremtredende elementet, men veger og bygninger er også viktige elementer for å forklare hvordan kraftverket henger sammen og påvirker landskapet.				

Det tydelige kulturpreget er viktig for landskapet og gir det et særpreg, som Holbu også har ved at området ligger i skjæringspunktet mellom Litldalen og Vakkerdalen i nord-sør-retning, og daldraget mellom Reinsvatnet i nordvest mot Langvatnet i sørøst. Kommer man fra Litldalen, er det her landskapet åpner seg opp i flere retninger. Den frodige dalen går over mot det karrige og værharde høyfjellet.						
Tiltakets påvirkning						
	Forbedret	Ubetydelig endring	Noe forringet	Forringet	Sterkt forringet	
	▲					
	Begrunnelse:					
	Det er lagt særlig vekt på påvirkningsfaktorene synlighet, formgivning og tilhørighet/identitet i vurderingen.					
	Massedeponiet vil være en markant synlig endring i landskapet, men hovedsakelig fra de nærmeste omgivelsene. Tiltaket har liten grad av negative fjernvirkninger, gitt dets plassering i ei bukt i Holbuvatnet.					
	Utformingen av deponiet vil være av stor betydning for dets påvirkning på landskapet, spesielt med tanke på terrengforming og tilpasning mot tilstøtende terreng. Vegetasjonsetablering vil også være helt sentralt for å dempe fjernvirkning av deponiet.					
	Massedeponiet vil til en viss grad oppleves fremmed i landskapet, da det kommer inn som et nytt element. Samtidig har det visuell og logisk forbindelse med øvrige spor av kraftutbygging i området, og vil i framtiden kunne leses i sammenheng med dette.					
Det viktigste avbøtende tiltaket vil være god terrengforming og revegetering av deponiet. I tillegg kan det være positivt om vegen forbi området legges om slik at den går over fyllingen. Da kan eksisterende veg fjernes og skjules, noe som vurderes å være et positivt tiltak for landskap.						
Området er lett tilgjengelig og det vurderes å være relativt enkelt å kunne forme deponiet på en god måte. Den største usikkerheten kan knyttes til tilgang på vegetasjonsmasser og frøbank for å revegetere terrenget.						
Tiltakets konsekvens						
	+++/ ++++	+ / ++	0	-	--	---
	▲					
	Noe konsekvens for landskap (-).					

4.1.2 LARK 02 Øvre Litldalen

Figur 4-3: Avgrensning og verdi for delområde LARK 02 Øvre Litldalen.

Tabell 4-3 sammenstiller vurdering av verdi og påvirkning til konsekvensgrad for LARK 02 Øvre Litldalen

Tabell 4-3: Verdi, påvirkning og konsekvens for delområde LARK 02 Øvre Litldalen.

Verdivurdering: LARK 02 Øvre Litldalen				
Uten betydning	Noe verdi	Middels verdi	Stor verdi	Svært stor verdi
▲				
Omtale og verdibegrunnelse: Naturvariasjonen er viktig for verdisettingen, sammen med inngrepsgraden, områdets sammenhenger og identitet. Dalavatnet med de steile og spektakulære fjellsidene på begge sider utgjør et trangt og «lukket» landskapsrom, med store høydeforskjeller. Området har få inngrep, som naturlig kan knyttes til rasfaren i dalen, som tydeliggjøres av rasmarene med store steinblokker. Litldalsvegen som snor seg oppover dalen er det mest iøynefallende inngrepet. Denne følger dalen på en logisk og underordnet måte oppover, men blir i seg selv et distinkt og				

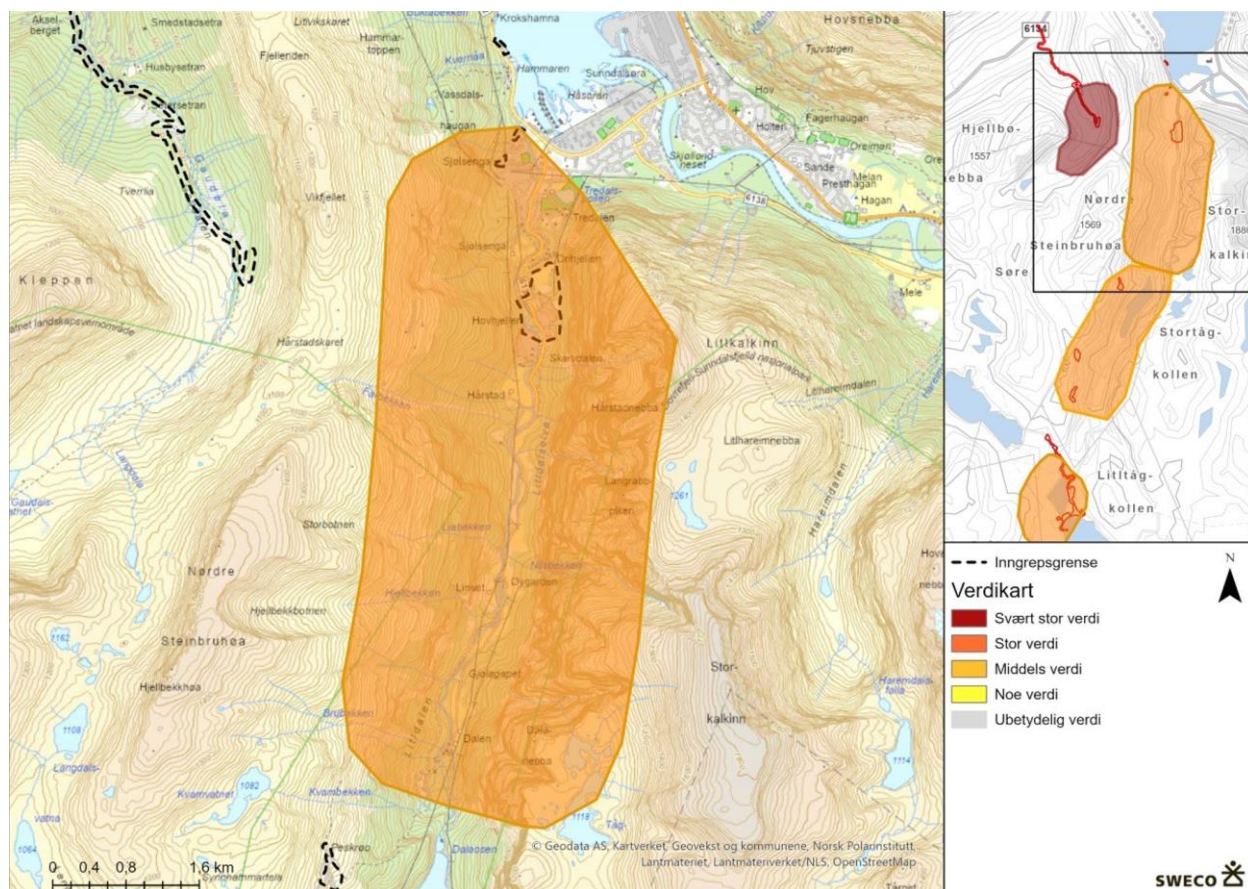
særegent element i landskapet øverst i dalen, med hårnålssvingene som fører en opp de bratte partiene innerst i dalen.

Kraftledningene som går gjennom dalen gjør at landskapet kan forstås som del av kraftlandskapet. Det gjør også Aurabanen, som ligger høyt oppe i delområdet vestside. Banen er lite synlig fra nede i dalen, men lenger ovenfra utgjør den en tydelig horisontal linje som følger fjellet utover mot nord. Langs banen ligger flere spor fra tidligere tiders kraftutbygging, som understreker sammenhenger i landskapet, med Eikelitippen og tippen ved Toppheis/Peskrøa som de mest dominerende elementene.

Aurabanen er i seg selv et viktig element for å kunne oppleve det spektakulære og storslagne landskapet i Litldalen.

Tiltakets påvirkning							
	Forbedret	Ubetydelig endring	Noe forringet	Forringet	Sterkt forringet		
	▲						
	Begrunnelse:						
	Synlighet og formgivning er de viktigste påvirkningsfaktorene i vurderingen.						
	Utvidelse av tippen vil gjøre den mer synlig enn i dag, men det er viktig å understreke at dagens tipp i hovedsak er synlig fra de nærmeste omgivelsene, spesielt da fra Aurabanen. Tiltaket vurderes å ha noe grad av negative fjernvirkninger. Det er lite synlig fra der folk flest ferdes, men der det synes i fra, vil det bli mer synlig, da det blir større og at det ligger tett opp mot Aurabanen.						
	Utforming av utvidelsen av tippen vil være avgjørende for påvirkningen, herunder både terrengforming, skråningshelninger, tilpasning mot tilstøtende terreng og, ikke minst påfølgende revegetering.						
	Ved en utvidelse av tippen trekkes toppen av denne høyere opp i terrenget, opp mot Aurabanen, noe som vil medføre at tippen og banen vil ligge parallelt med kort avstand. I dag er høydeforskjellen mellom banen og tippen såpass stor at dette ikke er like fremtredende. Det forutsettes at toppen av deponiet avrundes for å dempe dette mest mulig.						
Tiltakets konsekvens							
	+++/ ++++	+ / ++	0	-	--	---	----
	▲						
	Noe konsekvens for landskap (-).						

4.1.3 LARK 03 Nedre Litldalen

Figur 4-4: Avgrensning og verdi for delområde LARK 03 Nedre Litldalen.

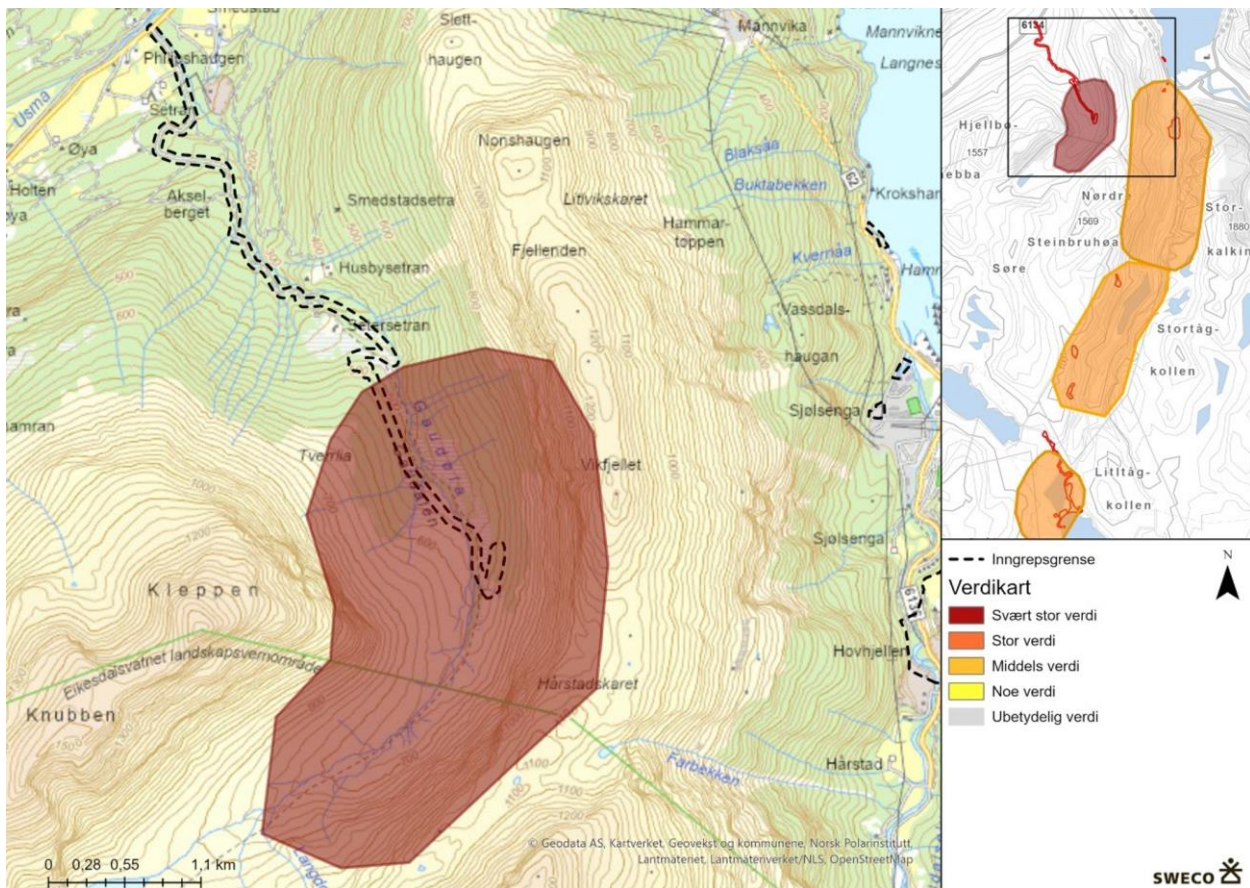
Tabell 4-4 sammenstiller vurdering av verdi og påvirkning til konsekvensgrad for LARK 03 Nedre Litldalen

Tabell 4-4: Verdi, påvirkning og konsekvens for delområde LARK 03 Nedre Litldalen.

Verdivurdering: LARK 03 Nedre Litldalen				
Uten betydning	Noe verdi	Middels verdi	Stor verdi	Svært stor verdi
▲				
Omtale og verdibegrunnelse:				
Delområdet har stor verdi, i hovedsak på grunn av stort mangfold og variasjon i landskapet. Dalbunnen i nedre del av Litldalen er bredere og har gitt større muligheter for å dyrke jorda enn lenger oppe i dalen. Kulturlandskapet setter sitt preg på dalbunnen, langs elva som bukker seg nedover og står i sterk kontrast til de høye og bratte fjellene, og gir delområdet stor variasjon. Lenger ute i dalen brytes kulturlandskapet av massetakene ved Sandlia og Krokvollen, noe som forstyrrer helheten og trekker verdien litt ned.				

Fjelltoppene er veldig tydelige elementer i landskapet, spesielt med Hårstadnibba og Langrabbpiken med sine spisse topper.							
Også dette delområdet har elementer knyttet til kraftlandskapet, bl.a. med Hårstadtippen som er synlig fra Sunndalsøra.							
Tiltakets påvirkning							
	Forbedret	Ubetydelig endring	Noe forringet	Forringet	Sterkt forringet		
	▲						
	Begrunnelse: Dagens virksomhet ved massedeponiet ved Sandlia videreføres. En igjenfylling av dette vil kunne gi en forbedret situasjon for landskapsbildet, ved at man fyller igjen et forholdsvis stort sår i landskapet. Dette vil i hovedsak ha noe å si for nærvirkningen. Dette er dog en midlertidig situasjon, og massene kan bli tatt ut igjen senere. Dermed er ikke revegetering et tema. Følgelig vil tiltaket medføre en videreføring av dagens situasjon og dermed ikke ha noen påvirkning på delområdet.						
Tiltakets konsekvens							
	+++/ ++++	+ / ++	0	-	--	---	----
	▲						
	Ubetydelig konsekvens for landskap (0).						

4.1.4 LARK 04 Gaudalen

Figur 4-5: Avgrensning og verdi for delområde LARK 04 Gaudalen.

Tabell 4-5 sammenstiller vurdering av verdi og påvirkning til konsekvensgrad for LARK 04 Gaudalen

Tabell 4-5: Verdi, påvirkning og konsekvens for delområde LARK 04 Gaudalen.

Verdivurdering: LARK 04 Gaudalen				
Uten betydning	Noe verdi	Middels verdi	Stor verdi	Svært stor verdi
▲				
Omtale og verdibegrunnelse: Delområdet har svært stor verdi som følge av inngrepsgraden, sammenhenger og at det til dels ligger innenfor et landskapsvernområde. Delområdet i Gaudalen er fritt for inngrep og helt uten preg av menneskelig aktivitet, bebyggelse eller infrastruktur. Fra dalen har man heller ikke utsikt mot områder med særlige inngrep. Området får et helt unikt særpreg på grunn av dette og er følgelig et forholdsvis sjeldent intakt naturlandskap.				

Delområdet leder inn i, og har tydelig sammenheng med inngrepsfri natur videre innover dalen, og ligger delvis inn i Eikesdalsvatnet landskapsvernområde.							
Tiltakets påvirkning							
	Forbedret	Ubetydelig endring	Noe forringet	Forringet	Sterkt forringet		
	▲						
	Begrunnelse: De sentrale påvirkningsfaktorene i Gaudalen er tilhørighet/identitet og synlighet, men også fragmentering vil ha betydning. Dagens opplevelse av et urørt landskap vil bli vesentlig endret av at det kommer inn en ny tipp/deponi og et tunnelpåhugg/portal for uttak av massene. Selv med god terrengtilpasning og revegetering vil det framstå som et fremmed element uten sammenheng med landskapet i lang tid framover og noe som forstyrrer det ellers urørte landskapet som fortsetter videre innover dalen. Tippen vil ligge sentralt og godt synlig i landskapsrommet som delområdet utgjør. Det vil ha vesentlig økt synlighet i de nære omgivelsene, men vil ha betydelig mindre fjernvirkninger.						
Tiltakets konsekvens							
	+++/ ++++	+ / ++	0	-	--	---	----
	▲						
	Middels konsekvens for landskap (- -).						

5 Samlet konsekvens for landskap

Som tidligere nevnt er det viktig å se konsekvensene for hvert delområde for seg. Utbyggingen er planlagt med tiltak på flere steder med relativt store avstander.

Den samlede vurderingen styres av konsekvensen for høyeste konsekvensgrad, delområde LARK 04 Gaudalen, iht. metodikken i M-1941 (kap. 5.7.2). Dette fordi det er viktig ikke å «utjevne» konsekvensen for dette området av at konsekvensene er mindre for øvrige delområder.

Tabell 5-1 oppsummerer verdi, påvirkning og konsekvens for alle delområder definert for landskap innenfor influensområdet. I tabellen er konsekvensgraden markert med henholdsvis «nedre» og «øvre», dersom konsekvensvurderingen ligger i nedre eller øvre del av skalaen for konsekvensgraden (jf. tabellene i kap. 4).

Tabell 5-1: Oppsummering av konsekvens for Landskap.

Delområde	Alt 0	-
LARK01 Holbu		Noe konsekvens for delområdet
LARK 02 Øvre Litldalen		Noe konsekvens for delområdet
LARK 03 Nedre Litldalen		Ubetydelig konsekvens for delområdet
LARK 04 Gaudalen		Middels konsekvens for delområdet - øvre
Samlet belastning		Middels negativ konsekvens
Begrunnelse for samlet belastning		Ett delområde har konsekvensgrad middels (2 minus øvre), to har noe konsekvens og ett delområde har ubetydelig konsekvens. Den samlede vurderingen styres av konsekvensen for høyeste konsekvensgrad. Det er vurdert som svært viktig å unngå å «utjevne» konsekvensen for delområde 04 Gaudalen av at de øvrige delområdene har lavere konsekvens.

6 Skadeforebyggende tiltak

Dette kapittelet oppsummerer forslag til skadeforebyggende tiltak som kan bidra til å redusere eller kompensere skade for landskap i forbindelse med Aura II kraftverk.

Forslagene er bygd opp rundt tiltakshierarkiet (se kap. 2.4.2). Tiltakshierarkiet er forankret og utdypet i konsekvensutredningsforskriften (2017) og Miljødirektoratets håndbok for konsekvensutredning av klima og miljø (2022). I de tilfeller hvor det ikke er mulig å unngå skade, skal skaden begrenses eller de ødelagte områdene skal istandsettes. Som siste utvei kan kompensasjon vurderes. Rekkefølgen tiltakene blir presentert i nedenfor er derfor veiledende for hvilken prioritet disse har i henhold til tiltakshierarkiet.

6.1 Forutsatte tiltak

Tiltakene som er listet opp i dette avsnittet er tiltak som allerede er innarbeidet av hensyn til landskap tidligere i prosessen eller som er forutsatt innarbeidet i planforslaget ved vurdering av påvirkning og konsekvens for fagtemaet.

6.1.1 Begrense

- Oppfylling på Eikeli legges tettere opp mot Aurabanen, og toppen av nytt deponi/tipp avrundes, slik at tippen ikke «konkurrerer» visuelt med Aurabanen.

6.1.2 Restaurere

- For å redusere synligheten til tippene, skal alle disse revegeteres med stedlige masser.
- Alle midlertidige anleggsveier fjernes, tilbakeføres og revegeteres etter at arbeidet er avsluttet.

6.2 Foreslåtte tiltak

Tiltakene som listet opp i dette avsnittet er tiltak som er foreslått som følge av konsekvensutredningen for landskap, men som ikke er innarbeidet i planforslaget.

6.2.1 Unngå

- For å unngå skadevirkninger i Gaudalen, som har svært stor verdi, kan inngrepet unngås i sin helhet. Alternativt kan deponiet utgå, steinmassene kjøres ut til annen lokasjon, før inngrep med anleggsveg, påhugg osv. restaureres/tilbakeføres.

6.2.2 Restaurere

- Ved Holbuvanet kan dagens veg legges om over nytt deponi, gammel veg og tunnel kan da fjernes og skjules, og landskapet tilbakeføre. Dette vil være et positivt tiltak for landskapsbildet. Samtidig er det, for kulturmiljøet ifm. den gamle Aurabanen, ønskelig å beholde dagens veg og tunnel.

Referanser

- Konsekvensutredningsforskriften. (2017). *Forskrift om konsekvensutredninger*. (FOR-2017-06-21-854). Lovdata. <https://lovdata.no/dokument/SF/forskrift/2017-06-21-854>.
- Miljødirektoratet. (2023). *Konsekvensutredninger for klima og miljø. Håndbok M-1941*. Revidert 01.09.2023. <https://www.miljodirektoratet.no/konsekvensutredninger>.
- Plan- og bygningsloven. (2008). *Lov om planlegging og byggesaksbehandling*. (LOV-2008-06-27-71). Lovdata. <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2008-06-27-71>.

Vedlegg 1: Verditabell

Verdi-kriterier	Uten betydning for KU	Noe verdi	Middels verdi	Stor verdi	Svært stor verdi
Inngreps-grad	Områder uten innslag av natur.	Naturpreget, men med overvekt av menneskelig aktivitet, bebyggelse og infrastruktur.	Noe inngrep Sammenhengende naturområde i lokal skala. Naturpreget med spredt bebyggelse og infrastruktur.	Få inngrep Stort sammenhengende naturlandskap i regional skala. Naturlandskap hvor det f.eks. er enkelte bygninger og kraftledninger.	Uten inngrep Stort sammenhengende naturlandskap i nasjonal skala. Landskap som ikke, eller i svært liten grad, er preget av menneskelig aktivitet, bebyggelse og infrastruktur.
Natur-variasjon	Naturlandskap uten variasjoner.	Naturlandskap med lite variasjon.	Naturlandskap med noe naturvariasjon og flere landskapstyper.	Naturlandskap med stor naturvariasjon over korte avstander og med høyt antall landskapstyper.	Naturlandskap med svært stor naturvariasjon over korte avstander og med høyt antall landskapstyper.
Distinkte elementer	Landskap uten distinkte landskaps-elementer.	Landskapstype eller landskaps-element som er synlig, men uten spesiell betydning for landskapet.	Landskapstype eller landskaps-element som har stor betydning for landskaps-karakteren.	Karakteristisk landskapstype eller landskaps-element som setter tydelig preg på landskapet.	Karakterisk landskapstype eller landskapselement som definerer landskapet.
Mangfold	Landskap uten variasjon av natur- og kulturverdier.	Landskap med variasjon med innhold av en eller få elementer fra natur, friluftsliv, kultur og landbruk.	Landskap som er mangfoldig og har et tydelig preg av flere elementer fra natur, friluftsliv, kultur og landbruk.	Landskap som er svært mangfoldig med et markant preg av elementer fra både natur, friluftsliv, kultur og landbruk.	Landskap som er svært mangfoldig med et og unikt markant preg, av elementer fra både natur, friluftsliv, kultur og landbruk.
Særpreg	Vanlig forekommende landskap uten særpreg.	Vanlig forekommende landskap med noe særpreg.	Særpregede landskap med flere innslag av eksempelvis, inngrep, arealbruk bebyggelse og elementer som forstyrrer særpreg.	Særpregede landskap med få, ikke dominerende, negative brudd og/eller kontraster.	Unike og intakte, særpregede landskap.
Sammen-henger	Landskap uten kjente sammen-henger mellom elementer eller historiske spor.	Landskap med sammenhenger mellom elementer eller historiske spor som er viktige kun i lokal sammenheng.	Landskap med sammenhenger mellom elementer eller historiske spor som er viktige i regional sammenheng.	Landskap med sammen-henger mellom elementer eller historiske spor som er viktige i nasjonal sammenheng.	Landskap med tydelige sammen-henger mellom elementer eller historiske spor som er viktige i internasjonal eller nasjonal sammenheng.
Tilhørighet/identitet	Områder som det ikke er knyttet spesiell tilhørighet til.	Områder med betydning for en bydel eller mindre gruppe, «hverdags-landskapet».	Områder med lokal betydning, «hverdags-landskapet».	Områder med regional betydning.	Områder med internasjonal/-nasjonal betydning.
Visuell karakter	Landskapet domineres av tilfeldighet, fragmentering, monoton og/eller uoversiktlig-het.	Landskapet er ubalansert, til dels uoversiktlig, mindre strukturert, og har svake sammen-henger i utforming.	Landskapet fremstår balansert, lesbart, oversiktlig, og strukturert.	Landskapet preges av bevisst formgivning, farge- og materialbruk, lesbare sammenhenger og godt totalinntrykk.	Landskapet preges av bevisst og gjennomført formgivning, farge- og materialbruk, god lesbarhet, logiske sammen-henger, og har et unikt visuelt totalinntrykk.

Vedlegg 2: Påvirkningstabell

Påvirknings-faktorer	Forbedret	Ubetydelig endring	Noe forringet	Forringet	Sterkt forringet
Synlighet	Tiltaket er istandsatt slik at det faller naturlig inn i landskapsbildet. Tiltaket fremhever landskapskvaliteter innen planområdet og/eller i omgivelsene. Tiltaket har blitt et positivt blikkfang Tiltaket medfører istandsetting av ødelagt/sterkt forringet landskap.	Tiltaket har samme fremtoning i landskapsbildet som før inngrepet.	Tiltaket medfører noe økt synlighet i brudd med tiltakets nære omgivelser. Tiltakets fjernvirkning er liten eller ikke påvirket.	Tiltaket medfører vesentlig økt synlighet i landskapet i nære omgivelser. Tiltakets fjernvirkning er negativ i noen grad i form av skjemmende inngrep og/eller bygde elementer.	Både tiltakets nær- og fjernvirkning er vesentlig negativ, og skjømmer landskapet visuelt i stor grad i form av skjemmende inngrep og/eller bygde elementer.
Fragmentering	Tiltaket skaper nye eller bygger opp ødelagte landskaps-sammenhenger, og/eller fremhever kvaliteter knyttet til helhet, struktur og lesbarhet.	Tiltaket medfører ikke endringer i landskaps-sammenhenger eller kvaliteter knyttet til helhet, struktur eller lesbarhet.	Tiltaket bryter delvis med landskaps-sammenhenger. Tiltaket medfører noe forringelse av kvaliteter knyttet til helhet og struktur, og har dårlig lesbarhet.	Tiltaket bryter landskaps-sammenhenger. Tiltaket skaper et uryddig og uoversiktlig landskap i utrednings-området.	Tiltaket bryter viktige landskapssammenhenger innad og ut over utrednings-området. Tiltaket skaper et uryddig og uoversiktlig landskap uten struktur.
Skala	Tiltaket har en god tilpasning til skalaen i landskapet, eller framhever denne.	Tiltaket er tilpasset skalaen i landskapet, eller er underordnet denne.	Tiltaket dominerer noe over landskapets skala, og/eller er ikke tilpasset landskapets skala.	Tiltaket dominerer i stor grad, og/eller er i brudd, over landskapets skala.	Tiltaket dominerer over landskapets skala, og/eller er i vesentlig brudd med landskapets skala.
Formgivning	Tiltaket tilfører verdi til et monotont eller forringet landskap. Tiltaket er forankret i landskapet ved hjelp av formgivning, farge- og materialbruk, og har et balansert uttrykk.	Tiltaket har samme formspråk som førsituasjonen.	Tiltaket gir et ubalansert inntrykk. Tiltaket har tilfeldig formgivning og materialbruk. Tiltaket bidrar til et monotont eller uryddig inntrykk.	Tiltaket mangler bevisst formgivning, farge og/eller materialbruk. Tiltaket bidrar til et monotont eller kaotisk inntrykk.	Tiltaket mangler forankring i landskapet, og formgivning, farge og/eller materialbruk er uheldig. Tiltaket gir et monotont eller kaotisk inntrykk.
Tilhørighet/identitet	Tiltaket ivaretar og/eller forsterker tilhørighet/identitet i området. Tiltaket har gitt nytt og positivt innhold til et ubetydelig eller negativt ladet sted.	Tiltaket medfører ingen endring av tilhørighet, identitet eller bruker-opplevelse, gjenspekt eller kompensert.	Tiltaket fører til at tilhørighet, identitet eller brukeropplevelse er noe brutt eller forstyrret.	Tiltaket fører til at tilhørighet identitet eller brukeropplevelse er brutt eller forstyrret i en slik grad at dagens referanser ikke er gjenkjennbare. Tiltaket fremstår uten sammenheng med historisk og/eller følelsesmessig tilhørighet og identitet.	Tiltaket har ødelagt tilhørighet, identitet eller bruker-opplevelse. Tiltaket oppleves som fremmed i landskapet.
Samlet påvirkning					